

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 37 din 31.01.2023

Dosar nr: 359/ 2022

Petiția nr: 3813/27.05.2022

Petent: Organizația Salvați Copiii

Reclamat: Colegiul German Goethe

Obiect: Petenta reclamă faptul că un elev diagnosticat cu ADHD și alte comorbidități este jignit și etichetat de dirigintele clasei ca fiind un copil-problemă, profesorul manifestând comportamente nepotrivite și de discriminare asupra elevului.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1. Organizația Salvați Copiii cu sediul în București, Sector 1, Str Ștefan Furtună nr 3

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părților reclamate

2. Colegiul German Goethe cu sediul în București, Sector 1, Str. Stanislav Cihoschi nr. 17

3. cu adresa de comunicare a actelor de procedură la Colegiul German Goethe cu sediul în București, Sector 1, Str. Stanislav Cihoschi nr. 17

II. Procedura de citare a părților

4. În temeiul art. 20, alin. 4 din OG nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

5. Prin adresa nr. 3813/04.07.2022 a fost citată petenta iar prin adresele nr. 4649/04.07.2022 au fost citate părțile reclamate, părțile fiind citate în vederea soluționării sesizării pentru termenul de audieri din data de 19.07.2022 (filele 38-40 la dosar). Petenta a fost prezentă la ședința de audieri însoțită de un părinte al copilului pe care asociația îl reprezintă. Părțile reclamate nu s-au prezentat la ședința de audieri.

6. Partea reclamată a comunicat un punct de vedere la dosar în data de 18.07.2022 (filele 44-48 la dosar).

7. Petenta a comunicat la dosar, în data de 19.07.2022, înscrieri în completarea petiției (filele 49-66 la dosar).

8. Înscrierile transmise la dosar de către petentă au fost comunicate părților reclamate, acordându-se acestora un termen pentru depunerea de note/concluzii scrise (filele 67-68 la dosar).

9. Partea reclamată N.A.S. a comunicat un punct de vedere la dosar în data de 24.08.2022 însoțit de înscrieri (filele 71-199 la dosar).

10. Partea reclamată Colegiul German Goethe a comunicat faptul că a luat cunoștință de completarea la petiție depusă de petentă și își susține punctul de vedere comunicat anterior la dosar (fila 200 la dosar).

11. Punctele de vedere și toate înscrierile depuse la dosar de părțile reclamate au fost comunicate petentei cu adresa nr. 6185/09.09.2022, acordându-se acesteia un termen pentru depunerea de note/concluzii scrise (fila 201 la dosar).

12. În susținerea celor menționate în petiție, petenta a depus la dosar concluzii scrise, însoțite de înscrieri, la data de 21.09.2022 (filele 206-230 la dosar).

13. Părțile reclamate nu au mai depus la dosar note scrise sau înscrieri.

14. Procedură legal îndeplinită.

III. Susținerile părților conform obiectului dosarului

Susținerile petentului

15. Petentul sesizează Consiliul cu privire la o posibilă faptă de discriminare arătând următoarele:

15.1 Petentul menționează comportamentul abuziv și discriminatoriu al profesorului diriginte față de elevul acestuia, minor, diagnosticat cu ADHD.

16. În fapt, petenta arată următoarele:

16.1 Se reclamă cazul unui minor, elev în clasa a VIII-a, care, încă din data de 2 septembrie 2021, de la începutul ciclului gimnazial, a fost supus unui comportament discriminatoriu din partea unui profesor, profesor care este și dirigintele clasei minorului.

16.2 Minorul are un diagnostic de ADHD și alte comorbidități, precum și miopie (peste 15 dioptrii). Petenta consideră că, potrivit specificul postului și misiunii pe care activitatea de profesor o presupune, dirigintele avea datoria de a-i acorda asistența necesară elevului prin aplicarea de metode psihologice adecvate. Din păcate, profesorul l-a etichetat pe băiat drept un copil-problemă și s-a adresat în fața clasei față de minor folosind cuvinte depreciative și expresii care implică o atitudine negativă și critică la adresa elevului. În acest sens, profesorul l-a jignit în mod repetat pe copil, numindu-l printre altele: „jigodie”, „tembel”, „nenorocit” sau „ochelarist”.

16.3 Petenta consideră că acțiunile dascălului au avut un impact negativ asupra psihicului și dezvoltării elevului, provocând stări de anxietate și nesiguranță. Se menționează faptul că, în anul 2018, comportamentul părții reclamate a mai făcut obiectul unei anchete a CNCD, anchetă determinată de o sesizare realizată de părinții unui alt elev din aceeași instituție de învățământ. Chiar dacă această sesizare a fost respinsă, declarațiile date de acesta cu ocazia anchetei ridică suspiciuni cu privire la setul de valori pedagogice al cadrului didactic. Astfel, profesorul a considerat că cea

mai bună modalitate de aplanare a conflictului ce a făcut și obiectul sesizării a fost să își cenzureze „comunicarea cu elevii clasei XII pentru a evita orice discuții spre sau cu...”, referindu-se aici la elevul care a sesizat Consiliul. În plus, este general cunoscut rolul pe care comunicarea îl are în interacțiunile unui adult cu un minor și efectele negative generate de lipsa unei comunicări deschise.

17. Prin adresa 7658/12.10.2021, petentul arată că în urma anchetei desfășurate de către organizația lor, au obținut o opinie de specialitate din partea unui psiholog și astfel, au decis sesizarea autorităților publice competente pentru soluționarea acestei situații de risc. De asemenea, aceștia au sesizat și instituția de învățământ în care minorul este elev, cu privire la situația semnalată de mama minorului.

18. Petenta arată că prin adresa nr. 3813/27.05.2022 s-a întocmit dosarul pentru soluționarea acestei fapte pe care o consideră discriminatorie. Interacțiunea deficitară dintre minor și diriginte a atins cote acute în luna mai 2021, când dirigintele a refuzat în mod nejustificat participarea elevului la tabăra ce urma să se desfășoare în luna iulie a aceluiași an. Dirigintele, în calitate de profesor însoțitor, a refuzat participarea, atât oral cât și în scris, pe 25 și 26 mai 2022 către minor, părinților acestuia, precum și către colectivul de părinți al clasei. Dirigintele a invocat un pretins comportament neconform al elevului petrecut cu mai mult de un an în urmă, necomunicat de diriginte la acel moment părinților și necercetat. Acest comportament a generat suspiciuni serioase cu privire la un tratament diferențiat și discriminatoriu față de minor.

19. Prin adresa nr. 4995/19.07.2022, petentul a anexat la dosar următoarele documente: certificate de orientare școlară și profesională nr. 1608/12.11.2021, certificat medical nr. 743 din august 2021, certificat medical nr. 1019/12.12.2018, și petiția din data de 17.08.2021 către ISMB din partea mamei elevului.

20. Prin concluziile scrise comunicate la dosar, se arată următoarele:

20.1 Se solicită admiterea sesizării referitoare la existența faptelor de discriminare realizate de către diriginte față de elev și sancționarea acestuia. De asemenea, pentru sancțiuni se dorește a se avea în vedere următoarele precizări:

- pentru diriginte sancțiunea trebuie să fie conformă cu gravitatea faptelor;
- trebuie să se țină cont de protejarea minorului și anonimizarea tuturor datelor care ar putea duce la identificarea acestuia;
- se recomandă inițierea unui program de pregătire/ formare continuă pentru cadrele didactice pentru cazuri de colective de elevi unde se află prezenți copii cu ADHD sau alte astfel de afecțiuni care influențează comportamentul.

20.2 Sesizarea se referă în principal la refuzul nejustificat al dirigintelui de a-i acorda elevului dreptul de a participa în tabăra din perioada 17-23 iulie 2021. Motivul primit de către părinții elevului din partea dirigintelui a fost că „*nu are chef de ... (numele elevului)*”, și că își dorește „*o vacanță fără să deranjez pe nimeni și vice-versa*”.

20.3 Susținerea profesorului potrivit căreia această tabără a fost o inițiativă privată nu este confirmată de situația faptică, având în vedere următoarele argumente:

- tabăra a fost promovată de diriginte atât în timpul orelor de curs, în incinta instituției de învățământ și în cadrul clasei a VIII-a B, cât și pe grupul de socializare al părinților clasei la care era diriginte;
- în cadrul taberei au participat doar elevi ai clasei a VIII-a B și elevi de la alte clase la care domnul diriginte era profesor.

20.4 Din cele relatate, faptele descrise reprezintă o faptă discriminatorie, care i-a îngădit minorului dreptul la educație și la participare la activități culturale și sportive.

20.5 Documentele înaintate de diriginte către CNCD nu au relevanță pentru refuzul de a-l primi pe elev în tabără, ele încearcă să justifice acest refuz prin nerespectarea de către elev a regulamentului de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar și a regulamentului intern al școlii.

20.6 Înscrierile depuse de partea reclamată demonstrează comportamentul foarte activ al elevului și dificultatea sa de concentrare la clasă. Potrivit DSM 5, „*persoanele cu ADHD prezintă un model de comportament persistent de neatenție și/sau hiperactivitate-impulsivitate care interferează cu funcționarea sau dezvoltarea*”. Printre comportamentele cele mai des întâlnite se numără neatenția (nu reușește să acorde o atenție deosebită detaliilor sau face greșeli neglijente la temele școlare; are dificultăți de a menține atenția asupra sarcinilor sau activităților de joacă; nu respectă instrucțiunile și nu reușește să termine temele școlare; pierde lucruri necesare sarcinilor și activităților, cum ar fi materiale școlare, creioane, cărți; este adesea ușor distras și uituc în activitățile zilnice) și hiperactivitatea/impulsivitatea (părăsește scaunul în situații în care este de așteptat să rămână așezat; aleargă sau urcă în situații în care nu este adecvat; este adesea incapabil să se joace sau să ia parte la activități de petrecere a timpului liber în liniște). Astfel, se consideră că este foarte clar că acțiunile elevului se înscriu în tipologia unei persoane care suferă de ADHD.

20.7 Familia elevului l-a informat pe diriginte despre problemele medicale ale minorului încă de la începutul clasei a V-a.

20.8 Profesorul diriginte a tergiversat timp de 7 luni emiterea fișei psihologice a elevului necesară la CMBRAE pentru certificatul CES, astfel încât acesta nu a putut fi obținut până la începutul pandemiei. Ulterior, învățământul online a redus din presiunea de a solicita acest certificat.

21. Se arată că la revenirea fizic la școală, familia elevului a reînnoit documentația necesară obținerii certificatului CES, acesta fiind emis în noiembrie 2021. În baza acestui certificat, i s-a alocat elevului un profesor de sprijin. Elevul a colaborat foarte greu cu dirigințele, care era foarte refractar la a întreprinde demersurile ce se cereau din partea sa ca diriginte al elevului, inclusiv a refuzat (în primă instanță) să își ofere suportul pentru că profesorii clasei să ia la cunoștință de Planul educațional personalizat (PEP) și să îl semneze, conform procedurii.

22. În concluzie, petenta nu dorește practicarea unei pedepse sau de retribuție financiară asupra profesorului diriginte, ci confirmarea faptului că experiența pe care elevul a avut-o la școală nu a fost una normală, ci o deviație, atât de la statistică, cât și de la conduita unui bun pedagog. Scopul urmărit este de a-i reda elevului o perspectivă sănătoasă și optimistă pe termen lung, mai ales că a conștientizat de la o vârstă fragedă realitatea de multe ori nu prea plăcută.

23. Pentru susținerea faptelor menționate în punctul de vedere, petenta a anexat la dosar următoarele înscrisuri: adrese ale altor părinți cu privire la comportamentul dirigintelui, documente medicale și certificate medicale ale elevului, corespondența în susținerea celor afirmate și contractul de școlarizare- model.

24. Petenta nu a mai depus la dosar alte documente, note sau concluzii scrise în susținerea celor menționate în petiție.

Sușinerile părții reclamate Colegiul German Goethe

25. Prin adresa comunicată la data de 18.07.2022 se arată următoarele:

25.1 În urma cercetării prealabile derulate de instituția de învățământ conform art. 280, alin. 3 din Legea nr. 1/2021, în urma primirii sesizării de la petentă, au fost obținute puncte de vedere din partea dirigintelui, a unor părinți ai colegilor de clasă ai elevului și a profesorului consilier al instituției.

25.2 Analizând faptele așa cum au fost sesizate și cum au fost relatate în punctele de vedere, prima parte reclamată consideră că descrierea faptelor sesizate de mama elevului se coroborează în prea mică măsură cu cele relatate de celelalte persoane audiate în cadrul procedurii în legătură cu aceleași fapte. Astfel, acest aspect nu poate însemna decât că evenimentele au fost prezentate deformat în petiția părintelui, pentru a creiona o descriere și o imagine neconformă cu realitatea a faptelor care au fost sesizate.

26. Concluzia Consiliului de administrație al instituției de învățământ din data de 30.09.2021, sprijinită pe probele strânse în cadrul cercetării prealabile, a fost că nu s-a putut proba existența unor fapte de discriminare și abuz emoțional/psihologic săvârșite asupra elevului din partea dirigintelui său. Astfel, s-a decis că nu se justifică începerea unei cercetări disciplinare, deoarece faptele de discriminare și abuz nu există. În motivarea deciziei au fost reținute următoarele:

26.1 Abuzul emoțional și/sau psihologic ce ar fi fost exercitat de diriginte asupra elevului și al colegilor lui de clasă a fost negat de diriginte, care consideră că au fost scoase expresii din context și au fost modificate cu rea-credință, că profesorul a creat o atmosferă de apropiere, încredere și cunoaștere reciprocă în relația cu elevii, în care ironia și autoironia sunt semne ale minții și ale auto-acceptării, căi de progres și nu instrumente de pedeapsă. Conform părinților celorlalți elevi, relația dirigintelui cu copiii este foarte apropiată, empatizează cu toți copiii și aceștia îl iubesc și îl apreciază. Ca atare, susținerile sunt infirmate de probele administrate în cadrul cercetării prealabile.

26.2 Existența unor cerințe educative speciale pentru elev, care ar fi implicat o diferență de tratament pentru acesta, de care el nu ar fi beneficiat din partea dirigintelui, a fost negată atât de profesorul consilier al Colegiului, care a arătat că nu s-a obținut un Certificat de orientare CES pentru elev și că totuși a fost acordat suportul atât din partea consilierului școlar pentru facilitarea adaptării sale la mediul școlar, cât și de profesorul diriginte. Concluzia, care rezultă și din punctele de vedere ale părinților colegilor de clasă ai elevului, este că nu există cerințe educative speciale, ci doar un comportament indisciplinat și deseori agresiv al elevului, despre care aflăm că deranja sistematic orele de curs, avea un limbaj neadecvat/trivial și o agresivitate nejustificată, precum și că perturba continuu orele, deranja fizic copiii din imediata vecinătate, adresa injurii care nu pot fi reproduse, mai ales fetelor, în timp ce părintele a susținut acest comportament manifestând o atitudine de negare, aducând argumente nefundamentate. Lipsa unui diagnostic de CES, a unui plan de activități și de îndrumare a elevului în școală, eliberat de CMBRAE, lipsa oricărui demers din partea părinților pentru a fi identificate, în toți anii trecuți, eventuale cerințe educative speciale ale elevului și de a se obține un plan de măsuri adecvat, atitudinea părinților constantă de negare a faptelor de care profesorii și colegii elevului s-au plâns în anii trecuți și învinovățirea tuturor celorlalți pentru situațiile create nu fac decât să arunce o umbră de îndoială asupra susținerilor din petiția

părintelui, drept urmare aceste justificări nu pot fi luate în considerare pentru a sancționa un cadru didactic.

26.3 În privința comportamentului elevului la activitățile extrașcolare cu clasa se arată că elevul a participat la mai multe astfel de activități și la fiecare dintre ele s-a remarcat prin fapte care au afectat mult buna conduită și regulile acceptate anterior de toți participanții. Spre exemplu: la tabăra din anul 2020, elevul a forțat din exterior spre interior o ușă, ajungând să rupă clanța ușii pe care a fost nevoit s-o plătească profesorul diriginte, apoi elevul ieșea deseori noaptea la ore târzii pe holul pensiunii, mult după ora stingerii. Atitudinea profesorului diriginte a fost așadar determinată de comportamentul indisciplinat al elevului, iar nu de vreo intenție de a-l discrimina sau de a-l abuza emoțional.

26.4 Referitor la acuza că dirigintele i-ar fi influențat pe ceilalți profesori de la clasă prin feedback negativ despre elev, profesorul precizează că feedback-ul despre elev venea de la profesori către diriginte și nu invers, iar aceștia îl contactau periodic verbal, telefonic sau prin intermediul caietului de observații cu privire la diferite fapte de indisciplină ale elevului în cauză, printre care:

- „a fluierat și a dansat în timpul orelor de biologie”;
- „s-a jucat pe telefon în timpul orei de germană, sfidând profesoara care îl ruga să se oprească”;
- „a huiduit pe administratorul școlii care l-a invitat să meargă la clasă când se afla pe holuri după începerea orei”;
- „s-a ridicat din bancă în timpul orei de desen și și-a lovit fără explicație colegii cu caietul în cap și a ignorat intervenția profesoarei, care a fost nevoită să-i întocmească referat disciplinar”;
- „era permanent agitat la orele de desen, nu lucra, făcea comentarii deplasate și și deranja colegii, se plimba prin clasă pe sub bănci, deranjând colegii, îi instiga pe toți și îi deranja sistematic, vorbea tare în timpul orelor, refuza să își ocupe locul în bancă”;
- „și-a alergat colegii cu un cuțit artizanal în timpul orelor de educație fizică, motiv pentru care profesorul a întocmit un referat disciplinar”;
- „chiulea de la orele de educație fizică”;
- „la orele de franceză refuza să stea la locul lui, scos la tablă desena în loc să rezolve din lecție, își jignea colegii, a desenat pe tablă un excrement, lua obiectele copiilor și le arunca pe jos, îi amenința cu violența fizică pe colegi, arunca cu zăpadă pe caietele colegilor, nu scria la ore”;
- „la orele de biologie mânca în timpul orei și avea o atitudine sfidătoare, lipsită de respect, vorbea în timpul orelor, nu scria la ore, nu avea caiet, deranja ora”;
- „la orele de engleză mânca în timpul orelor, deranja ora, nu avea carte și caiet, nu scria și nu participa la ore, nu își făcea nicio temă de la începutul anului școlar și nu răspundea când era întrebat de profesoară”;
- „la orele de istorie se juca în bancă cu jocuri aduse de acasă, nu avea caiet sau venea cu temele nefăcute”;
- „la orele de germană nu scria în caiet, se juca neîncetat cu cartonașe, mânca în ore, își deranja colegii, nu citea și nu scria”.

27. În concluzie, se înțelege că reacția profesorului diriginte a fost determinată de feedback-ul venit de la profesorii de la clasă și nu a presupus o intenție de discriminare

sau de abuz emoțional față de elev, cu atât mai mult cu cât feedback-ul profesorilor se referea și la alți colegi, profesorul diriginde acționând adecvat în fiecare caz în parte.

28. Partea reclamată nu a mai depus la dosar alte înscrisuri, note sau concluzii scrise.

Sușinerile părții reclamate N.A.S.

29. Prin adresa înregistrată cu nr. 5838/24.08.2022, partea reclamată anexează la dosar următoarele documente: fotocopii ale unor comunicări prin SMS sau Whatsapp cu părinții elevului, cereri ale petentei către instituția de învățământ, buletin analize medicale solicitat înaintea plecării în tabără, pagini din caietul de observație al clasei, documente ale Consiliului profesoral emise la sfârșit de an școlar, memoriul părinților clasei adresat direcțiunii referitor la comportamentul inadecvat al elevului, copie proces verbal al Consiliului de administrație din data de 29.10.2018, cererea unui părinte al clasei adresată direcțiunii, în care se reclamă acte de agresiune fizică și psihică ale elevului față de fiul părintelui reclamant, memoriul adresat direcțiunii de către un părinte referitor la comportamentul elevului, memorii de susținere și puncte de vedere ale celorlalți părinți ai clasei referitoare la calitatea relației elev-profesor construite de-a lungul timpului între diriginde și elevii acestuia, precum și la situația necorespunzătoare unui final de ciclu școlar, creată de acțiunile nefondate ale mamei elevului, fotocopii ale mesajelor (SMS) de susținere adresate profesorului diriginde de către elevi și părinții acestora, la începutul clasei a VIII-a.

30. Partea reclamată nu a mai depus un alt punct de vedere și nu a mai anexat alte înscrisuri la dosar.

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Drept național și internațional aplicabil/ jurisprudența

Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

- Constituția României
- OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare: art. 2 al. 1
- legislație specială, legislație internațională etc.

Principiile de analiză

Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „*principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale*”.

Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „*principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- la **situații egale** trebuie să corespundă un **tratament egal**,
- la **situații diferite**, **tratamentul juridic nu poate fi decât diferit. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat**”.

Suntem în prezența unei posibile **discriminări directe**:

- o persoană este tratată în mod nefavorabil;
- prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară;

- iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**:

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

Aplicarea principiilor la spetă

31. **În fapt**, se reține că, prin petiția formulată și trimisă spre soluționare Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, acesta este sesizat cu privire la săvârșirea unei potențiale fapte de discriminare asupra unui elev cu ADHD și alte comorbidități, Colegiul fiind chemat să analizeze, potrivit obiectului petiției și a înscrisurilor depuse la dosarul cauzei, în ce măsură faptele sesizate sunt de natură discriminatorie și pot aduce atingere drepturilor recunoscute de lege, prin manifestări și atitudini care pot crea un cadru de inegalitate.

32. Colegiul director reține că petiția, așa cum a fost formulată, relevă o situație în care minorul a fost tratat discriminatoriu de partea reclamată pe criteriul ADHD și alte comorbidități (copil cu cerințe educaționale speciale), urmând a se pronunța asupra aspectelor sesizate de petentă, respectiv asupra tratamentului diferențiat aplicat de partea reclamată care, prin manifestări verbale și atitudini ostile a creat un cadru intimidant și degradant asupra elevului. Petenta acuză faptul că profesorul diriginte a manifestat un comportament nepotrivit asupra elevului, jignindu-l și etichetându-l ca fiind un copil-problemă și, totodată, a refuzat participarea acestuia într-o tabără organizată cu elevii clasei, fiindu-i limitat dreptul la educație și participarea la activități culturale și sportive.

33. **În drept**, coroborat actului normativ care reglementează prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare precum și atribuțiile și domeniul de activitate ale Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Colegiul director trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor OG nr.137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

34. În considerarea incidenței obiectului petiției în câmpul de aplicare al OG nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de CNCD este o jurisdicție administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare. Actul de soluționare al unui conflict corelativ dispozițiilor OG nr. 137/2000 republicată este emis de o autoritate administrativă investită, prin lege organică, cu atribuții de jurisdicție administrativă specială (CNCD), iar actul *per se* este susceptibil de a fi atacat în contenciosul administrativ general, sub cenzura instanțelor judecătorești.

35. **Pe fond**, în strânsă legătură cu obiectul petiției și incidența acestuia la prevederile OG nr. 137/2000 republicată, cu modificările și completările ulterioare, Colegiul director se raportează la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, astfel cum este reglementată de articolul 2 alin. 1 din OG nr. 137/2000. Astfel, Colegiul director analizează în strânsă legătură în ce măsură obiectul unei petiții întrunește, în prima instanță, elementele art. 2 al OG nr.137/2000, republicată, cuprins în Capitolul I Principii și definiții al Ordonanței și subsecvent, elementele faptelor prevăzute și sancționate contravențional în Capitolul II Dispoziții Speciale, Secțiunea I-VI din Ordonanță. În măsura în care se reține întrunirea elementelor discriminării, așa cum este definită în art. 2, comportamentul în speță atrage răspunderea contravențională, după caz, în condițiile în care sunt întrunite elementele constitutive ale faptelor contravenționale prevăzute și sancționate de OG nr. 137/2000, republicată.

34. Raportat la obiectul petiției, Colegiul director are în vedere dispozițiile art. 2, alin. (1) din OG nr. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată, conform căroră *“prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”*.

35. De asemenea, Colegiul director se raportează la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, legat de articolul 14 privind interzicerea discriminării, a apreciat că diferența de tratament devine discriminare, în sensul articolului 14 din Convenție, atunci când se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că, pentru ca o asemenea încălcare să se producă, „trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoage sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nicio justificare obiectivă sau rezonabilă. În același sens, Curtea Europeană de Justiție a statuat principiul egalității ca unul din principiile generale ale dreptului comunitar. În sfera dreptului comunitar, *principiul egalității exclude ca situațiile comparabile să fie tratate diferit și situațiile diferite să fie tratate similar, cu excepția cazului în care tratamentul este justificat obiectiv*.

36. Potrivit definiției discriminării, astfel cum este reglementată în OG nr.137/2000, Colegiul director precizează că în situația persoanelor tratate diferit, tratamentul în speță este datorat apartenenței lor la unul dintre criteriile prevăzute în textul de lege, art. 2 din OG nr.137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Colegiul director trebuie să analizeze dacă tratamentul diferit a fost indus din cauza unui criteriu prevăzut de art. 2, alin.(1), respectiv rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenența la o categorie defavorizată, care să fi constituit elementul determinant în aplicarea acestui tratament. Condiția criteriului, ca motiv determinant, trebuie interpretată în sensul existenței ca circumstanță concretizată,

materializată și care constituie cauza actului sau faptului discriminatoriu, și care, în situația inexistenței, nu ar determina săvârșirea discriminării. Astfel, natura discriminării, sub aspectul ei constitutiv, decurge tocmai din faptul că diferența de tratament este determinată de existența unui criteriu, ceea ce presupune o legătură de cauzalitate între tratamentul diferit imputat și criteriul interzis de lege, invocat în situația persoanei care se consideră discriminată.

37. Sub aspectul incidenței preverilor art. 2 din OG nr. 137/2000, republicată, relativ la definiția discriminării, Colegiul precizează că în situația persoanelor tratate diferit, tratamentul în speță este datorat apartenenței lor la unul dintre criteriile prevăzute în textul de lege, art. 2 alin.(1) din OG nr.137/2000, republicată. Un aspect definitoriu al discriminării îl constituie faptul că diferența de tratament este bazată pe o caracteristică, respectiv un criteriu interzis. Ca atare, tratamentul aplicat trebuie să fie diferit de cel care a fost sau ar fi aplicabil unei persoane dintr-un grup relevant în circumstanțe similare sau comparabile. Or, discriminarea directă presupune atingerea adusă beneficiului unui drept al persoanei discriminate tocmai din cauza apartenenței acesteia la un grup (de exemplu, origine rasială sau etnică, religie etc.) sau al unei caracteristici individuale (dizabilitate, gen, vârstă, boală cronică etc.). Din acest punct de vedere, discriminarea directă presupune o legătură de cauzalitate identificabilă între actul sau faptul diferențierii și apartenența la una dintre caracteristicile sau la unul dintre criteriile cuprinse în norma juridică și individualizate în cazul persoanei care este supusă discriminării. Această legătură de cauzalitate reiese din definiția cuprinsă în art. 2 alin. (1) al OG nr. 137/2000, în particular, prin utilizarea sintagmei „pe bază de”, dispunând că prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință „pe bază de (...)”. Legătura de cauzalitate presupune considerarea motivului sau a motivelor care au stat la baza actelor aplicate în cauzele de discriminare (tratamentul diferențiat) și impun a analiza dacă un criteriu interzis (origine rasială sau etnică, vârstă, dizabilitate, sex, religie, convingeri etc.) invocat de reclamant (petent) constituie un factor relevant sau determinant în acțiunea sau inacțiunea imputată părții reclamate (pârâtului).

38. Curtea Europeană de Justiție a arătat că, în cazurile de discriminare, în situația în care persoana care se consideră discriminată ar stabili o situație de fapt care să permită prezumția existenței unei discriminări directe sau indirecte pe baza unui criteriu interzis, punerea efectivă în aplicare a principiului egalității de tratament ar impune atunci ca sarcina probei să revină persoanei acuzate de discriminare, care ar trebui să dovedească că nu a avut loc o încălcare a principiului menționat. În acest context, reclamatul (pârâtul) ar putea contesta existența unei astfel de încălcări, stabilind prin orice mijloc legal, în special că tratamentul aplicat persoanei care se consideră discriminată este justificat de factori obiectivi și străini de orice discriminare pe baza unui criteriu interzis (a se vedea în același sens și jurisprudența Curții Europene de Justiție, cauza Bilka Kaufhaus, parag.31, cauza C-33/89 Kowalska [1990] ECR I-2591, parag.16; cauza C-184/89 Nimz [1991] ECR I-297 parag. 15; cauza C-109/88 Danfoss [1989] ECR 3199, parag.16; cauza C-127/92, Enderby [1993] ECR 673 parag. 16).

39. Colegiul director mai reține că, în lumina art. 20, alin. 6, din OG nr. 137/2000, în materia discriminării sarcina probei este împărțită în sensul că petentei îi revine sarcina să dovedească existența unor fapte care permit a se presupune existența unei

discriminări, aceasta trebuind să aducă probe în sprijinul afirmațiilor sale. Art. 20, alin. (6) teza I din OG nr. 137/2000 prevede că: „Persoana interesată va prezenta fapte pe baza cărora poate fi prezumată existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că nu a avut loc o încălcare a principiului egalității de tratament”.

40. Raportat la cele de mai sus, Colegiul director trebuie să analizeze dacă partea reclamată i-a încălcat elevului un drept recunoscut de lege în baza unui criteriu interzis. Din sesizare, susținerile părților și înscrisurile depuse la dosar se rețin următoarele:

- minorul este elev în clasa a VIII-a și are un diagnostic de ADHD și alte comorbidități, precum și miopie peste 15 dioptrii, având certificate medicale emise în data de 12.12.2018, august 2021 și certificat de orientare școlară și profesională nr. 1608/12.11.2021.

- încă de la începutul clasei a V-a părinții elevului l-au informat pe diriginte despre problemele medicale ale minorului însă, emiterea fișei psihologice a elevului necesară la CMBRAE pentru certificatul CES a fost tergiversată astfel încât acest certificat nu a putut fi obținut până la începutul pandemiei. Presiunea de solicitare a certificatului a fost redusă pe perioada învățământului online iar la revenirea fizic la școală, familia elevului a reînnoit documentația necesară obținerii certificatului CES, acesta fiind emis în noiembrie 2021, certificat în baza căruia i s-a alocat elevului un profesor de sprijin.

- profesorul s-a adresat elevului în fața clasei folosind cuvinte depreciative și expresii care implică o atitudine negativă și critică la adresa lui, acțiunile profesorului diriginte având un impact negativ asupra psihicului și dezvoltării elevului, provocându-i acestuia stări de anxietate și nesiguranță.

- urmare a anchetei desfășurate de petentă - reprezentantă a minorului, s-a obținut o opinie de specialitate din partea unui psiholog și astfel, au fost sesizate autoritățile competente, precum și instituția de învățământ în care minorul este elev. În urma cercetării prealabile derulate conform legii de către instituția de învățământ, s-a apreciat că descrierea faptelor sesizate se coroborează în prea mică măsură cu cele relatate de persoanele audiate în cadrul procedurii în legătură cu aceleași fapte, susținerile din plângere fiind infirmate de probele administrate în cadrul cercetării prealabile. Analizând faptele, Consiliul de administrație al școlii, în ședința din data de 30.09.2021, a apreciat că nu se poate proba existența unor fapte de discriminare și abuz emoțional/psihologic săvârșite asupra elevului din partea dirigintei sale și a decis că nu se justifică începerea unei cercetări disciplinare pentru cadrul didactic.

- sesizarea petentei se referă în principal la refuzul cadrului didactic de a-i acorda elevului dreptul de a participa într-o tabără promovată de acesta în incinta școlii și pe grupul de socializare al părinților clasei la care era diriginte; în cadrul taberei au participat elevi ai clasei din care făcea parte minorul și elevi de la alte clase la care dirigintele era profesor.

- în luna mai 2021, dirigintele, în calitate de profesor însoțitor, a refuzat participarea elevului la tabăra ce urma să se desfășoare în perioada 17-23 iulie 2021. Acest refuz a fost comunicat atât părinților elevului cât și colectivului de părinți al clasei, fiind invocat un comportament neconform al elevului, existând o interacțiune deficitară între minor și diriginte.

- organizarea taberei a fost o inițiativă privată, refuzul de a-l primi pe elev fiind justificat de diriginte prin nerespectarea de către elev a regulamentului de organizare și

funcționare a unităților de învățământ și a regulamentului intern al școlii, existând precedent în privința comportamentului elevului la activitățile extrașcolare deoarece acesta s-a remarcat la astfel de activități prin fapte care au afectat buna conduită și regulile acceptate anterior de toți participanții.

- deși, prin comportamentul foarte activ și dificultatea sa de concentrare la clasă, acțiunile elevului se înscriu în tipologia unei persoane care suferă de ADHD, nu au existat cerințe educative speciale pentru acesta, lipsind un plan de activități și de îndrumare a elevului în școală până la prezentarea certificatului CES. Dirigintele era contactat periodic de către profesori cu privire la diferite fapte de indisciplină ale elevului iar părinții elevilor colegi cu minorul au adresat școlii cereri și memorii prin care au reclamat comportamentul inadecvat al elevului, precum și acte de agresiune fizică și psihică ale elevului față de unii colegi, atitudinea cadrului didactic fiind determinată de comportamentul indisciplinat al elevului, concluzia sa fiind că există un comportament indisciplinat și deseori agresiv al elevului.

41. Petenta a invocat criteriul ADHD și alte comorbidități, afirmând că a fost creată pentru minorul pe care îl reprezintă o situație de inferioritate care a generat un cadru ostil, degradant și inofensiv, având ca scop restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege.

42. Criteriile enumerate de OG nr. 137/2000 sunt doar ilustrative, nu exhaustive, precizând „sau oricare alt criteriu”, însă aceste criterii, conform cauzisticii CEDO, trebuie să reprezinte caracteristici personale pe baza cărora persoane sau grupuri de persoane pot fi deosebite unele de altele (*Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen împotriva Danemarcei*, 7 decembrie 1976, §56). „Art. 14 nu protejează împotriva oricărui tratament diferențiat ci doar împotriva acelor care se bazează pe o caracteristică identificabilă, obiectivă sau personală ori pe «statut», pe baza cărora o persoană sau un grup de persoane se diferențiază între ele” (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §55), menționând că noțiunea „orice altă situație” trebuie să se interpreteze cât mai larg posibil (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §56-61), cu atât mai larg cu cât dreptul atins este considerat a fi mai important (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §62).

43. Având în vedere cele de mai sus, și analizând înscrisurile aflate la dosar și susținerile părților, Colegiul director reține că nu există suficiente probe cu privire la afirmațiile petentei. Manifestările reclamate de petentă sunt relatate în obiectul petiției ca fiind un comportament abuziv, expresii și afirmații jignitoare ale părții reclamate asupra elevului pe motiv ca este un copil-problemă, precum și refuzul cadrului didactic privind participarea elevului la o activitate extrașcolară, respectiv o tabără organizată în perioada vacanței.

44. Petenta nu probează acuzele aduse părții reclamate, menționează doar o serie de momente care au generat animozități între profesorul diriginte și elev în incinta instituției de învățământ, probele nefiind suficiente pentru a se putea dovedi comportamentul profesorului la adresa elevului. Susținerile referitoare la limbajul profesorului nu sunt probate, partea reclamată prezentând, în inversarea sarcinii probei, numeroase mesaje și conversații care evidențiază empatie și bună credință din partea acestuia, în calitate de cadru didactic. De asemenea, nu se poate stabili o legătură de

cauzalitate între criteriul invocat și faptă iar criteriul nu poate fi justificat deoarece certificatul de orientare școlară și profesională (CES) al elevului a fost prezentat instituției de învățământ la o dată ulterioară comportamentului reclamat și nu se face dovada acestui comportament ulterior emiterii certificatului.

45. Cu privire la participarea în tabără, se cuvine a se face mențiunea că aceasta nu era o activitate școlară ci o inițiativă privată pe perioada vacanței, motiv pentru care, aceasta activitate extrașcolară nu poate fi analizată prin prisma normelor pedagogice și de învățământ. În ceea ce privește refuzul dirigintei privind participarea elevului în tabără se constată că elevul a avut o conduită reprobabilă, confirmată și de cadrele didactice sau de părinții colegilor de clasă ai elevului, existând antecedente pentru care refuzul dirigintei, în calitate de însoțitor, este justificat obiectiv. Refuzarea participării în tabără a fost pe motiv că elevul are un comportament neconform și indisciplinat, acest refuz fiind comunicat în data de 25-26 mai 2021, dată la care lipsea un certificat CES și un plan de activități și de măsuri adecvat, de îndrumare a elevului în școală și de eventuale cerințe educative speciale. În acest sens nu se poate constata o legătură directă care să ducă la concluzia că refuzul părții reclamate privind participarea elevului în tabără vine ca tratament advers aplicat elevului ca urmare a faptului că acesta este un copil diagnosticat cu ADHD și alte comorbidități pentru care sunt necesare cerințe educaționale speciale.

46. Referindu-ne la afirmații care pot face obiectul unor plângeri deduse soluționării, astfel cum Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a statuat în jurisprudența sa, este necesară constatarea existenței/inexistenței afirmațiilor precum și examinarea întregului complex de împrejurări în care cuvintele au fost rostite. Atunci când CNCD este sesizat cu privire la conținutul unor acte sau fapte care îmbracă forma unor afirmații exprimate prin cuvinte, obiectul dedus soluționării petiției este circumscris analizei afirmațiilor în cauză, ceea ce presupune, în prima instanță, constatarea existenței afirmațiilor și în ultimă instanță constatarea conținutului afirmațiilor, sub aspectul incidenței sau nu a prevederilor OG nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare.

47. Or, în raport de susținerile părților și de înscrisurile depuse la dosar de către acestea, Colegiul director este de opinie că, în prezenta speță, nu pot fi reținute mijloace probatorii de natură a reține prezumția săvârșirii unei discriminări împotriva elevului pe considerentul criteriului ADHD și alte comorbidități. Trebuie subliniat faptul că în sarcina petentei cade obligația de a proba săvârșirea unor fapte de discriminare, fapte probate la nivel de certitudine în ceea ce privește atât comportamentul abuziv și discriminatoriu al reclamatului cât și refuzul acestuia de a primi elevul să participe la o activitate extrașcolară pe motiv că este diagnosticat cu ADHD și alte comorbidități, fiind un copil cu cerințe educaționale speciale (CES).

48. Din plângerea petentei rezultă faptul că a existat un comportament lipsit de respect și discriminatoriu al părții reclamate, fără a se putea proba la nivel de certitudine un astfel de comportament la adresa elevului. Din probele existente la dosar rezultă faptul că instituția de învățământ a demarat o cercetare prealabilă pentru a verifica dacă descrierea evenimentelor din plângerea petentei și a părinților elevului prezintă o imagine conformă cu realitatea faptelor sesizate de aceștia. De asemenea, deși părinții au informat școala cu privire la problemele medicale ale elevului la începutul clasei a V-a iar certificatul CES a fost obținut și prezentat instituției de învățământ când minorul

era deja elev în clasa a VIII-a, suportul pentru facilitarea adaptării sale la mediul școlar i-a fost acordat pe toată această perioadă din partea consilierului școlar și a instituției de învățământ.

49. Având în vedere cele de mai sus, și analizând înscrisurile aflate la dosar și susținerile părților, Colegiul director reține că nu există suficiente probe cu privire la afirmațiile petentei conținute în plângere, manifestările reclamate de aceasta fiind relatate în obiectul petiției ca o înșiruire de expresii ce au generat o situație percepută drept inechitate pentru elev. Petenta nu probează acuzele aduse părții reclamate iar din analiza informațiilor conținute în petiție nu rezultă elemente concrete ce ar putea face dovada existenței unei fapte de discriminare atât în ceea ce privește afirmațiile făcute de partea reclamată la adresa elevului cât și în ceea ce privește restricționarea participării acestuia la activitatea extrașcolară.

50. Probele depuse la dosar sunt: certificate medicale, certificatul de orientare școlară și profesională, petiții adresate ISMB și altor instituții, cereri și memoriul părinților elevului adresate conducerii școlii, fotocopii ale unor pagini din caietul de observații al clasei, documente ale Consiliului profesoral al clasei și procesul verbal al ședinței Consiliului de administrație al școlii, cereri și memorii ale unor părinți adresate conducerii școlii, puncte de vedere, memorii și mesaje de susținere ale celorlalți părinți ai elevilor din clasă adresate cadrului didactic, print screen mesaje între părinții elevului și diriginte și între diriginte și părinți pe grupul de whatsapp al clasei însă limbajul menționat de petentă în sesizare nu se confirmă, neputându-se reține probe care să conducă la o faptă de discriminare a elevului din partea părții reclamate.

51. Așadar, Colegiul director consideră că, în prezenta speță, față de probele depuse la dosar, nu se poate prezuma existența unei legături discriminatorii față de elev, nu se poate confirma o legătură de cauzalitate între criteriul invocat și faptă și nici criteriul nu poate fi justificat întrucât petenta nu face dovada că, după prezentarea diagnosticului și a certificatului de orientare școlară și profesională, comportamentul reclamat și limitările expuse asupra elevului au generat un efect de dezavantajare al acestuia. Nu sunt prezente indicii de natură a prezuma că un criteriu interzis stipulat de art. 2, alin. (1) a constituit o faptă de discriminare săvârșită de către partea reclamată și nu sunt arătate dovezi concludente pe care să se sprijine capete de cerere ale petentei (lipsă probe de discriminare).

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20, alin.(2), din OG nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu un număr de 7 voturi "pentru" și o abținere din numărul total de voturi al membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare conform art.2, alin.1) din OG nr.137/2000 privind prevenirea și

sanționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, nu sunt probe concludente care să conducă la existența unei fapte de discriminare (lipsă probe).

2. O copie a hotărârii se va comunica părților.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 31.01.2022 au fost:

BĂNICĂ CLAUDIA CERASELA – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

GRAMA HORIA – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

MOȚA MARIA – Membru

RAIU CĂTĂLIN VALENTIN – Membru

SULIMAN SECYL – Membru

(mandat încetat cf. decizie C.C.R. nr. 41/2023, M.O. 227/20.03.2023)

Redactată și motivată: A.D./F.L.

Data redactării: 18.05.2022

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.

